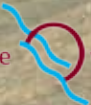

N331

ruimtelijke visie + landschapsplan

provincie Overijssel

Witteveen **Bos**

referentie	projectcode	status
ZL384-245/ram2/016	ZL384-245	concept
projectleider	projectdirecteur	datum
Mr. W.J. Maris	ir. O.G. Schepers	19 februari 2013
autorisatie	naam	paraaf
gecontroleerd	Mr. W.J. Maris	

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Witteveen+Bos is gecertificeerd op basis van ISO 9001

© Witteveen+Bos

Niets uit dit bestek/drukwerk mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt in enige vorm, hetzij elektronisch, mechanisch dan wel met digitale technieken door fotokopieën, op-namen, internet of op enige andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Witteveen+Bos Raadgevende ingenieurs B.V. noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

N331

ruimtelijke visie + landschapsplan

Provincie Overijssel
Luttenbergstraat 2
Postbus 10078
8000 GB Zwolle
telefoon 038 499 88 99
fax 038 425 48 88
www.overijssel.nl

Witteveen+Bos
Leeuwenbrug 8
Postbus 233
7411 TJ Deventer
telefoon 0570 69 75 11
fax 0570 69 71 23
www.witteveenbos.nl

inhoudsopgave

1 Inleiding

Aanleiding

Doel

Kaders

Leeswijzer

2 Kenschets landschap

Situatie 1930

Situatie 2012

3 Kenmerken en ontwikkelingen

Gebiedskenmerken

Ontwikkelingen

4 Ruimtelijke visie

Kwaliteitsambities

Ruimtelijke visie

Ontwerpopgaven

5 Landschapsplan (PM)

Hoofdlijnen landschapsplan

Uitwerking rotonde Veerweg

Uitwerking Barsbeker gemaal

Uitwerking Oppen Swolle 62

Uitwerking De Krieger

Bronnen

hoogteligging van de N331

Aanleiding

Sinds de toename van het wegverkeer halverwege de 20e eeuw worden verkeersstromen steeds meer gescheiden: langzaam verkeer op lokale wegen, doorgaand verkeer op regionale wegen. De scheiding van verkeersstromen verbetert de verkeersdoorstroming en verhoogt de verkeersveiligheid.

De provincie Overijssel werkt aan het veiliger maken van haar wegen volgens de principes van Duurzaam Veilig. Een van de wegen die wordt aangepakt is het tracé van de N331 tussen Vollenhove en Zwartsluis. De ingrepen bestaan uit het verbreden van de hoofdrijbaan op de dijk, het verwijderen van erfaansluitingen op de hoofdrijbaan, het maken van parallelwegen, het verplaatsen van het fietspad en het aanpassen van een aantal kruisingen. Zie ter illustratie de profielen op de volgende pagina.

Ruimtelijke ligging N331

De N331 vormt van oudsher de verbinding tussen Zwartsluis, Vollenhove en Genemuiden. Van Zwartsluis tot Barsbeek ligt de weg op de dijk in de polder. Vanaf Barsbeek tot aan Vollenhove ligt het tracé op de stuwwal.

Het tracé van de N331 ligt sinds lange tijd nagenoeg op dezelfde plek en is verbonden met de ruimtelijke opbouw van het landschap. Als doorgaande lijn tussen Zwartsluis en Vollenhove is het een van de dragende ruimtelijke structuren in het gebied.

Het belang van ruimtelijke kwaliteit

De maatregelen voor het ontwerp van de N331 hebben hun weerslag op het ruimtegebruik en bepalen voor een groot gedeelte hoe het landschap rondom de weg functioneert en hoe het eruit komt te zien. Het is daarom van belang om vroegtijdig aandacht te geven aan ruimtelijke kwaliteit, zodat de weg op een juiste manier wordt ingepast in de omgeving.

Het duurzaam veilig maken van de N331 biedt kansen om de ruimtelijke kwaliteit rondom de weg een impuls te geven. Dit sluit aan bij de uitgangspunten van de provinciale omgevingsvisie, die stelt dat nieuwe ontwikkelingen verbonden moeten worden aan bestaande gebiedskwaliteiten, waarbij bestaande kwaliteiten worden beschermd en versterkt en nieuwe kwaliteiten worden toegevoegd. Vanuit deze gedachte heeft de provincie gevraagd om een ruimtelijke visie + landschapsplan voor de N331 op te stellen.

HUIDIG PROFIEL

weg op de dijk

PRINCIPEPROFIEL IN HET VOORLOPIG ONTWERP

weg op de dijk

weg achter de dijk

weg achter de dijk

weg op de stuwwal

Doel

Het document '*N331 ruimtelijke visie + landschapsplan*' vormt een richtinggevend en inspirerend document gedurende het ontwerpproces en tijdens uitvoering van het wegontwerp. Het biedt aanknopingspunten voor het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit, zodanig dat bestaande kwaliteiten blijven behouden en ontwikkelingen worden ingezet om nieuwe kwaliteiten toe te voegen. De functie is driedelig:

- het leveren van een bijdrage aan het wegontwerp vanuit het aspect ruimtelijke kwaliteit;
- het vastleggen van de ambities voor ruimtelijke kwaliteit richting de uitvoeringfase;
- het bieden van een handreiking voor toekomstige ontwerp vraagstukken bij gemeenten, waterschap en derden, gelieerd aan het project 'ombouw N331 Zwartsluis-Vollenhove'.

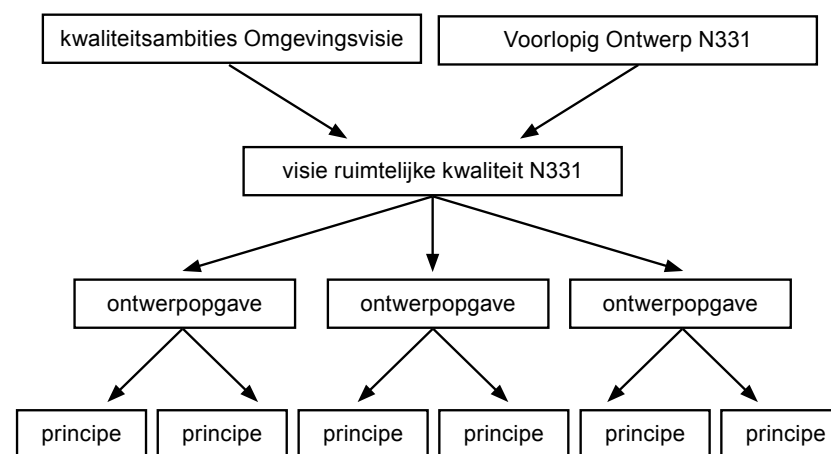
Kaders

Het uitgangspunt is het door Gedeputeerde Staten vastgestelde Voorlopig Ontwerp (VO) d.d. 17 juli 2012. In het VO liggen het tracé van hoofdrijbaan en parallelwegen op hoofdlijnen vast, dit geldt ook voor de positie van kruisingen en het type kruising. Er is beperkte ruimte om de ligging van de weg en aansluitingen te veranderen. Ontwerpvrijheid zit met name in de inrichting van bermen en rotondes, de toepassing van beplanting, bebording, verlichting, etc.

'*N331 ruimtelijke visie + landschapsplan*' is opgesteld binnen de kaders van de Omgevingsvisie (Provincie Overijssel, 2009). Bij het formuleren van kwaliteiten en het uitwerken van ontwerpgevallen- en principes is gebruik gemaakt van de gebiedskenmerken en kwaliteitsambities uit de Catalogus Gebiedskenmerken (Provincie Overijssel, 2009).

Leeswijzer

Dit document beschrijft de ruimtelijke visie en het landschapsplan voor de N331. Het volgende hoofdstuk (2) geeft een kenschets van de identiteit van het gebied. Hoofdstuk drie beschrijft relevante gebiedskenmerken en ontwikkelingen. Hoofdstuk vier geeft een visie op de N331 aan de hand van ontwerpgevallen en ontwerpprincipes. De gevallen vertellen '*wat*' vanuit ruimtelijke kwaliteit gewenst is. De principes geven aan '*hoe*' het gedaan kan worden. Ontwerpprincipes die vallen buiten de scope van het project, en derhalve niet gefinancierd kunnen worden, zijn als zodanig benoemd. Hoofdstuk vijf bevat het landschapsplan aan de hand van een overzichtskaart en vier detailuitwerkingen. Tot slot geeft het laatste hoofdstuk (6) enkele conclusies en aanbevelingen voor vervolgstappen richting bestek en uitvoering.

De visie op de ruimtelijke kwaliteit bestaat uit ontwerpopgaven (hoe?) en ontwerpprincipes (wat?)

kenschets landschap 2

Dit hoofdstuk geeft een korte impressie van de ontwikkeling van het gebied gedurende de afgelopen eeuw.

Het landschap rondom de N331 is een gebied van contrasterende overgangen. Nog niet zo lang geleden was dit een echt kustgebied, grenzend aan de Zuiderzee. In de jaren 30 van de vorige eeuw veranderde deze situatie. In 1932 kwam de afsluitdijk gereed en verdwenen het zilte water en het getij. Tussen 1936 en 1942 werd de Noordoostpolder drooggelegd en raakte het gebied definitief haar verbinding met de zee kwijt. Het contrast tussen land en water is, ook na de drooglegging van de Noordoostpolder, nog altijd kenmerkend.

Situatie 1930

De topografische kaart van 1930 laat zien hoe de kuststreek er in die tijd uitzag (zie ook pagina 12). De stuwwal, met daarop het 'Land van Vollenhove' grensde direct aan de zee. Vollenhove had een belangrijke handel- en visserijhaven en had lange tijd een bestuurlijke functie in de regio. De compacte stadsvorm duidt op een bewogen verleden met stadsmuren en -wallen. De ruïne van landgoed Old Ruitenborgh en het bewaard gebleven Oldenhof herinneren aan de vele landgoederen, de 'havezaten', die hier ooit lagen. Vollenhove werd ook wel 'stad der paleizen' genoemd.

Water was zowel vriend als vijand. Men leefde niet alleen van de handel over water (visserij, nijverheid), maar weerde zich er ook tegen, getuige de zeedijk en de enorme strekdam in het Zwolsche Diep. Het Zwarte Water stond in open verbinding met de zee. De strekdam begeleidde schepen naar zee en voorkwam verzanding van de vaargeul. Op de punt van de dam stonden een tolhuis en vuurtoren, genaamd Kraggenburg.

De huidige N331, genaamd Oppen Swolle, is de hoofdroute tussen Vollenhove, Zwartsluis. Opvallend is dat de weg tot aan De Krieger op de dijk lag en niet, zoals nu bij het voormalige tolhuis, achter de dijk. Ter hoogte van buurtschap Barsbeek is een pad zichtbaar vanaf het tolhuis dat dienst deed als kerkenpad

naar St. Jansklooster. Aan de binnentoe van de dijk lag de inmiddels verdwenen stoomtram van Vollenhove naar Zwartsluis. De Zijlwetering en gemaal het Zieltje zijn belangrijk voor de ontwatering van de polder.

De buitendijkse gronden, 'buitenlanden' genaamd, stonden onder invloed van het getij, waardoor deze regelmatig overstromden en klei werd afgezet. Deze klei werd gebruikt in de industrie, waardoor meerdere kleiputten ontstonden. Het dorp Zwartsluis is een dijkdorp aan de rand van het veen, herkenbaar aan de lineaire vorm. De sluis was verhandelplaats voor veen en turf. Dit veen werd in het achterland gewonnen, wat blijkt uit de grote stukken 'verveend' land.

Situatie 2012

De huidige topografie laat een heel ander beeld zien, waarbij de context van de N331 is veranderd (zie ook pagina 13). De Noordoostpolder is drooggelegd en ingericht. De verkavelingsstructuur is grootschalig van opzet, in tegenstelling tot het 'oude land', waar de verkaveling kleinschalig en onregelmatiger is. De haven van Vollenhove heeft haar verbinding met de zee verloren, maar is nog bereikbaar via het Vollenhovkanaal. In het Zwarte Meer is het Vogeleiland zichtbaar, ontstaan na het opspuiten van slib uit de vaargeul van het Zwolsche Diep. Het vogeleiland is in de loop der tijd een waardevol toevluchtsoord geworden voor allerlei vogels. De strekdam in het water is verdwenen, maar in de verkaveling van de Noordoostpolder is de lijn van de voormalige dam behouden, waardoor de vuurtoren nu als relict in het nieuwe land ligt.

Verder liggen langs de dijk enkele boerenbedrijven. Ook doorkruist een hoogspanningslijn de Barsbeker Binnepolder. Deze elementen geven maat aan de enorme leegte van de polder.

De huidige N331 is 'gestroomlijnd' door verschillende bochtafsnijdingen. Daardoor volgt de weg niet altijd meer de dijk. Op de stuwwal zijn delen van de oude verbinding onderdeel geworden van de parallelweg. Het nieuwe tracé van de N331 ligt daardoor als redelijk autonome lijn in het landschap.

huidige situatie

Kaart met gebiedskenmerken

kenmerken en ontwikkelingen 3

Dit hoofdstuk geeft een beschrijving van de aanwezige gebiedskenmerken aan de hand van de vier onderscheiden lagen. Ook worden de belangrijkste ruimtelijke ontwikkelingen in het gebied geduid.

Gebiedskenmerken

Natuurlijke laag

Het landschap bestaat uit drie natuurlijke eenheden: een zandige, relatief hooggelegen stuwwal, een lager gelegen veenpolder binnendijks en een eveneens laaggelegen buitendijks kleigebied aan de monding van het Zwarte Water. De overgang tussen de beboste stuwwal en het open gebied vormt een contrastrijke overgang in het landschap. Het hoogteverschil van 2 tot 7 meter is zichtbaar als een kleine helling in het landschap.

Het buitendijks gebied staat, met alleen een zomerkade ter bescherming, onder invloed van de rivier. Dit betekent dat het gebied bij hoog water kan overstroom, dat sediment wordt afgezet en dat het maaiveld in de loop der tijd hoger wordt. Periodieke overstrooming draagt bij aan de ontwikkeling van glanshaverhooilanden en kleimoerassen en is een voorwaarde voor de ontwikkeling van kievitsbloemhooilanden. De huidige moerassen ontstonden onder meer in de voormalige kleiputten. De veenpolder is een belangrijk weidevogelgebied.

Laag van het agrarisch cultuurlandschap

Het agrarisch cultuurlandschap laat zich lezen uit de natuurlijke eenheden. Het hoge gebied is kleinschalig en afwisselend. Hier ligt een hoevenlandschap, bedekt met bosjes, houtwallen en erven. De N331 volgt de oude ontginningsbasis, met oostelijk van de weg de hogere gronden en westelijk de ontgonnen percelen naar het Zwarte Water.

De dijk vormt de 'ruggengraat' van het lage gebied. Naast een functie als waterkering dient de dijk van oudsher als ontsluiting tussen dorpen en steden. Het lage gebied heeft een open karakter met weidse veenpolders. Het water is

zichtbaar aanwezig in het slotenpatroon, de kleiputten, een doorbraakkolk, de Zijlwatering met het gemaal en op de horizon het Zwarte Water en het Zwarte Meer. De openheid is hier en daar onderbroken door beplanting rondom boerderijen aan de dijk.

De veenpolders worden kunstmatig ontwaterd. Het stabiele, hoge waterpeil in de veenpolders is een kwaliteit voor natuur. Het open karakter van de weilanden is waardevol voor weidevogels.

Stedelijke laag

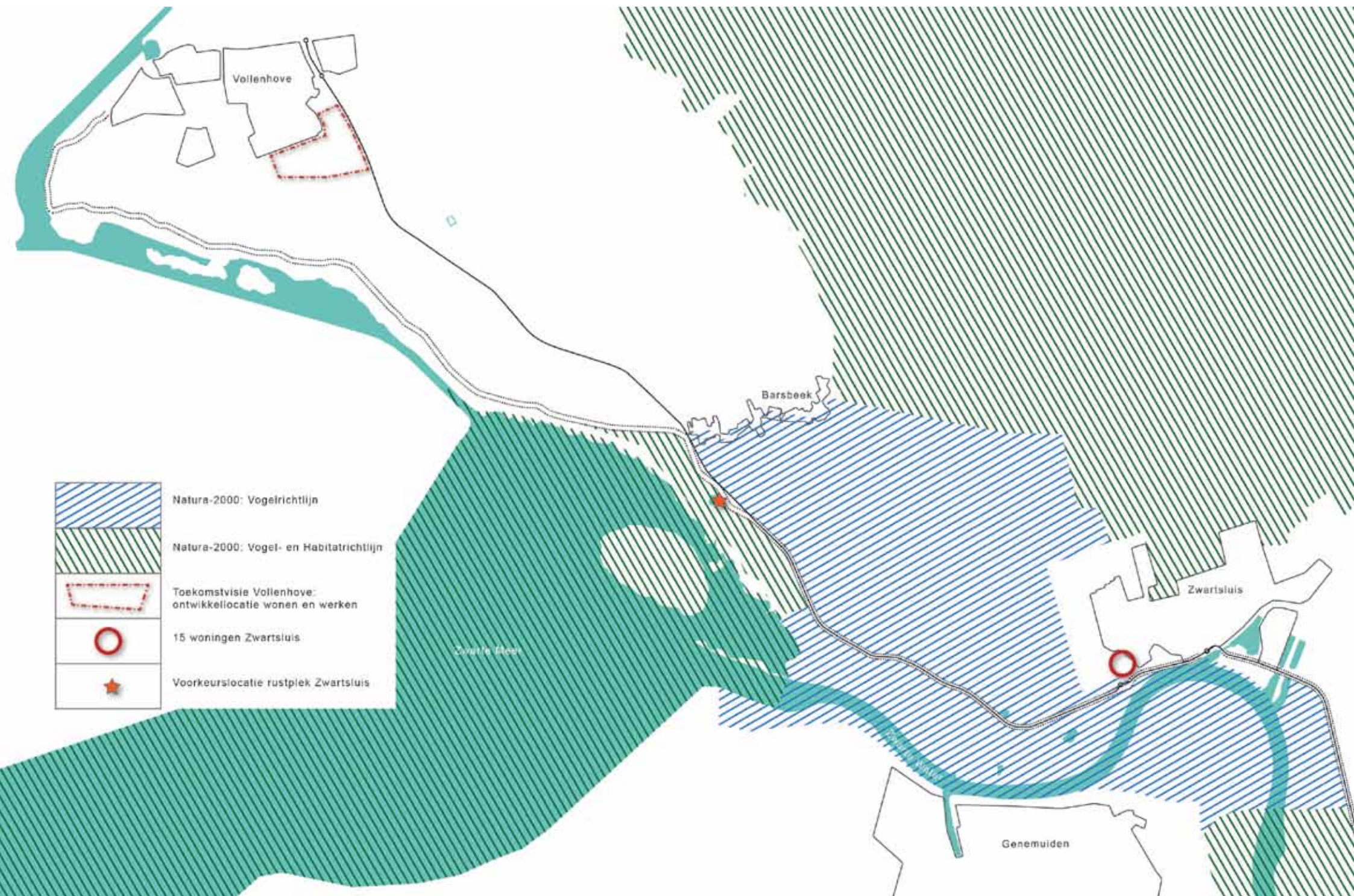
De N331 is van oudsher de route tussen de belangrijkste kernen. De weg volgt grotendeels het oude, historische tracé. De huidige inrichting is gericht op een vlotte doorstroming. Op enkele plekken is het daartoe het oude tracé verlegd. De weg verbindt de historische kernen van Vollenhove en Zwartsluis. Rondom de kernen is in de afgelopen eeuw een schil van planmatig opgezette woonwijken en bedrijfsterreinen ontstaan. De ontsluiting is functioneel opgezet en sluit aan op de N331. Tussen Vollenhove en Zwartsluis ligt het buurtschap Barsbeek als een verdicht lint van bebouwing. Het lint markeert de overgang van stuwwal naar polder. Bij woning De Krieger schiet de N331 de stuwwal op. Parallel aan de autoverbinding ligt een fietspad. Op de dijk ligt het fietspad parallel aan de weg. Bij De Krieger splitsen fietspad en N331. Het fietspad blijft de dijk volgen (Kadoelendijk), terwijl de weg over de flanken van de stuwwal voert.

Lust & leisure laag

Op de dijk manifesteert de N331 zich als panoramische route met weidse zichten. Aan de horizon zijn verschillende 'bakens' zichtbaar, zoals het stads-silhouet en de loodsen van Genemuiden, het bos van het Vogeleiland en de beplanting en bebouwing van buurtschap Barsbeek.

Tussen De Krieger en Vollenhove volgt de N331 de flanken van de stuwwal. Het landschap heeft hier een besloten karakter met opgaande beplantingsstructuren, onder meer van landgoed Den Oldenhof. Vanaf de weg zijn afwisselende korte en lange zichten op de omgeving.

Kaart met relevant beleid en ontwikkelingen

De belangrijkste kenmerken samengevat

De volgende kenmerken zijn leidend bij het opstellen van de ruimtelijke visie:

- de dijk als continue lijn in het landschap;
- ruimtelijk onderscheid in drie natuurlijke eenheden: de stuwwal, de veenpolder en het buitendijks gebied;
- het lint van Barsbeek markeert de contrasterende overgang van stuwwal naar polder;
- stuwwal: kleinschalig en afwisselend hoevenlandschap;
- veenpolders: open landschap met kenmerkende strokenverkaveling en een stabiel hoog waterpeil;
- agrarische weidegronden als waardevol gebied voor weidevogels;
- buitendijks gebied: open gebied met glanshaverhooilanden (kievitsbloem) en kleimoerassen onder invloed van periodieke overstroming;
- de N331 met twee gezichten: op de dijk als panoramische route in een open landschap. En temidden van het coulisselandschap op de stuwwal.

Relevant beleid en ontwikkelingen

Naast de kenmerken en kwaliteiten van de huidige situatie zijn ook het relevante beleid en actuele ruimtelijke ontwikkelingen bepalend voor de ontwerp-opgaven. Naast de provinciale omgevingsvisie, die aan de basis staat van deze ruimtelijke visie, zijn de volgende zaken relevant.

Landschapsontwikkelingsplannen Steenwijkerland en Zwartewaterland

Zowel de gemeente Steenwijkerland als Zwartewaterland hebben een landschapsontwikkelingsplan (LOP) opgesteld. Met een LOP willen de gemeenten zich inzetten voor het behoud en de versterking van de kwaliteiten en kenmerken van het landschap. Bij het opstellen van deze ruimtelijke visie is aangesloten bij de uitgangspunten van de beide LOP's.

Natura-2000

De veenpolders en het buitendijks gebied krijgen een beschermde status voor natuur (Natura-2000 beleid), vallend onder de Vogelrichtlijn. Deze vormen een belangrijke schakel in het te ontwikkelen natuurlijk netwerk tussen de Weerribben en de Wieden enerzijds en het Zwarte Water en Zwarte Meer anderzijds. Natuurmonumenten is eigenaar van een groot deel van het buitendijks gebied en wil hier glanshaverhooilanden tot ontwikkeling laten komen. Een wens is het terugbrengen van de natuurlijke dynamiek in de vorm van periodieke overstroming.

Toekomstvisie Vollenhove

De toekomstvisie Vollenhove (BVR, 2009) geeft inzicht in ontwikkelingen tot 2020, met een doorkijk naar 2030. Aan de zuidzijde van de kern staat de verweving van stad en landschap centraal. Hier is ruimte voor nieuwe groene, aantrekkelijke woon-/werkmilieus. Grenzend aan de N331 is een nieuw bedrijventerrein van circa 10 ha gedacht waar wonen en werken op een landschap-pelijk verantwoorde manier samengaan.

Ontwikkeling 15 woningen Zwartsluis

Aan de zuidwestzijde van Zwartsluis ligt het braakliggende perceel van de voormalige waterzuivering. Voor deze locatie zijn plannen voor het ontwikkelen van woningbouw, bestaande uit 15 rijenwoningen en 8 vrij uit te geven kavels voor vrijstaande woonhuizen.

Haalbaarheidstudie rustplek Zwartsluis

Er zijn plannen om een uitzichtpunt te realiseren langs het traject van de N331 tussen Zwartsluis en Barsbeek. De voorkeurslocatie ligt bij Oppen Swolle 62, de locatie van het voormalige tolhuis. Het uitzichtpunt is bedoeld voor passerende wandelaars en fietsers en wordt vormgegeven als steiger / pier aan de buitendijkse zijde van de dijk.

Dit hoofdstuk geeft een toelichting op de kwaliteitsambities zoals benoemd in de omgevingsvisie en vertaalt deze in ontwerpopgaven voor de N331.

Kwaliteitsambities

De visie op ruimtelijke kwaliteit is vastgelegd in de provinciale omgevingsvisie. *Ruimtelijke kwaliteit realiseren we door naast bescherming vooral in te zetten op het verbinden van bestaande gebiedskwaliteiten en nieuwe ontwikkelingen waarbij bestaande kwaliteiten worden beschermd en versterkt en nieuwe kwaliteiten worden toegevoegd. (Provincie Overijssel, 2009, p. 25).*

Kortom, de verkeersopgave voor de N331 is gekoppeld aan een opgave voor het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit. De provincie geeft met zeven kwaliteitsambities richting aan de invulling van ruimtelijke kwaliteit:

- Brede waaier aan woon-, werk- en mixmilieus: elk buurtschap, dorp en stad zijn eigen kleur;
- voortbouwen aan de kenmerkende structuren van het agrarische cultuurlandschap;
- natuur als ruggengraat;
- zichtbaar en beleefbaar en mooi landschap;
- het contrast tussen dynamische en luwe gebieden versterken door het infrastructuurnetwerk;
- een continue en beleefbaar watersysteem als dragende structuur van Overijssel;
- sterke ruimtelijke identiteiten als merken voor Overijssel.

In de catalogus gebiedskenmerken zijn de kwaliteitsambities verder uiteengezet. Voor de N331 zijn deze als volgt samengevat:

Stuwwal met hoevenlandschap

- zichtbaar en beleefbaar maken van de overgang tussen stuwwal en omgeving;
- behouden en accentueren van dragende groenstructuren en routes;
- bijdragen aan samenhang en karakteristieke verschillen tussen landschapselementen;
- behoud het historische karakter van landgoederen met kenmerkende bebouwing en beplanting (onder andere de lanen van landgoed Den Oldenhof).

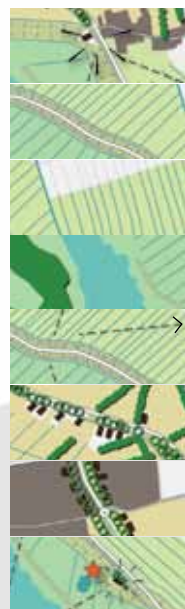
Veenpolder

- behouden van de karakteristieke maat en schaal in ruimtelijk en ecologisch (weidevogels) opzicht;
- behouden van het hoge waterpeil om inklinking tegen te gaan;
- benutten mogelijkheden voor natuurontwikkeling.

Buitendijks gebied

- behouden van de dijk als scherpe grens met een karakteristiek patroon;
- beter zichtbaar en beleefbaar maken van het water, de natuurlijke dynamiek en de aanwezige cultuurhistorie;
- bijdragen aan de recreatieve toegankelijkheid;
- bijdragen aan het vergroten van ruimte voor de rivier en rivierdynamiek;
- ontwikkelen kleimoerassen met verschillende verlandingsstadia;
- waar mogelijk langs de randmeren natuurlijke oevers realiseren;
- richt plaatsen in die dienen als uitzichtpunt / belevedere.

Ruimtelijke visiekaart

contrastrijke overgang van stuwwal naar polder

de dijk als continue lijn in het landschap

kenmerkend veenpolderlandschap

waardevolle natuur in buitendijks gebied

de N331 als panoramische kustroute

de N331 op de flanken van de stuwwal

representatieve stads- en dorpsgezichten

voorstel locatie uitzichtpunt (o.b.v. studie uitzichtpunten MTD, 2012)

Steden en dorpen

- behouden en versterken van de dorpsstructuur van Barsbeek (lint);
- verbinden van het bedrijventerrein bij Vollenhove met de omgeving;
- behouden en versterken van karakteristieke erfstructuur en volumematen;
- verbind opgaven van stads- en dorpsuitbreidingen met opgaven voor infrastructuur;
- maak mooie, uitnodigende entrees van dorpen en steden.

N331, overige wegen en paden

- bijdragen aan de integrale verbetering van de bereikbaarheid;
- door autowegen doorkruiste landschappen krijgen een gezicht naar de weg (parkways);
- doorsnijding van kwetsbare gebieden vraagt om extra aandacht (vormgeving, compensatie, etc)
- behoud netwerk van fiets- en wandelpaden en voorkom discontinuïteit.

Ingrepen ten behoeve van de N331 kunnen bijdragen aan het realiseren van deze ambities. Hiervoor zijn de kwaliteitsambities doorontwikkeld tot een ruimtelijke visie met ontwerpuitgangspunten.

Ruimtelijke visie N331

De N331 bestaat uit een hoofdrijbaan met daarnaast parallelwegen. De hoofdrijbaan is te zien als 'gezicht naar het landschap' door het landschap, met panoramische zichten vanaf de dijk en een afwisselende beleving op het coulisselandschap op de stuwwal. De weggebruiker ervaart deze karakteristieken

met een zekere snelheid. De hoofdrijbaan heeft een vloeiende belijning, ook omdat in de loop der tijd bochten zijn afgesneden.

De parallelwegen zijn bedoeld voor lokaal verkeer als fietsers, landbouw- en bestemmingsverkeer. Gebruikers van deze weg verplaatsen zich met een lagere snelheid door het landschap. De parallelwegen liggen op maaiveld en volgen bijna overal het historische tracé, waardoor de route wat meer bochten maakt. Onderaan de dijk en nabij het Oppen Swolle 62 is sprake van een nieuw tracé. Het onderscheid tussen parallelweg en hoofdrijbaan vormt aanleiding om de inrichting en vormgeving verschillend te benaderen. Het is één route met twee gezichten. De hoofdrijbaan als autonome lijn in het landschap, met een uniform profiel en een ingetogen vormgeving die geen aansluiting zoekt bij de karakteristieken van het landschap. De parallelweg daarentegen zoekt nadrukkelijk de binding met het landschap, heeft een smaller profiel, en krijgt een uitstraling die aansluit bij de verschillen tussen stuwwal en polder, bijvoorbeeld door een afwijkende inrichting van de bermen.

De bovenstaande denklijn is leidend bij de uitwerking van de ruimtelijke visie, die bestaat uit zeven ontwerpogaven:

- Een contrastrijke overgang van polderlandschap naar coulisselandschap;
- de dijk als continue lijn in het landschap;
- kenmerkend veenpolderlandschap;
- waardevolle natuur in buitendijks gebied;
- de N331 als panoramische kustroute;
- de N331 als route door het coulisselandschap;
- representatieve stads- en dorpsgezichten.

Op de volgende pagina's zijn de opgaven toegelicht en vertaald in ontwerpprincipes.

De Krieger: contrastrijke overgang van besloten coulisselandschap (boven) naar open polderlandschap (onder)

Contrastrijke overgang van coulisselandschap naar polderlandschap

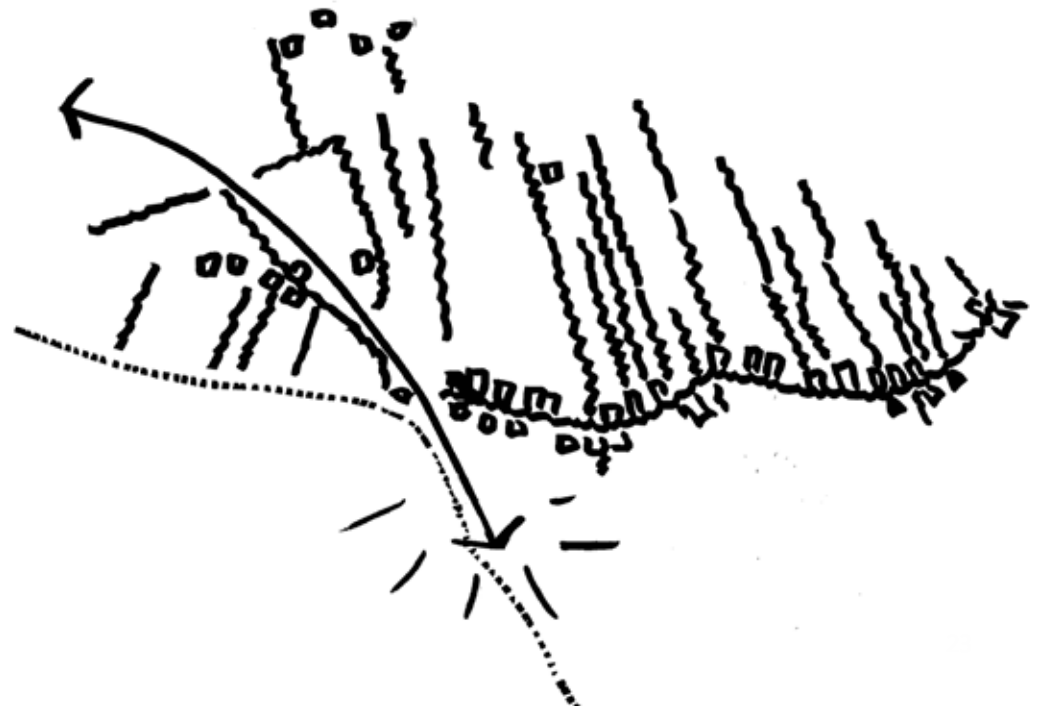
Het dorpslint van Barsbeek markeert de overgang van polder naar stuwwal en visa versa.

Het ontwerp van de N331 versterkt het contrast tussen de openheid van de polder en de beslotenheid van het coulisselandschap op de stuwwal.

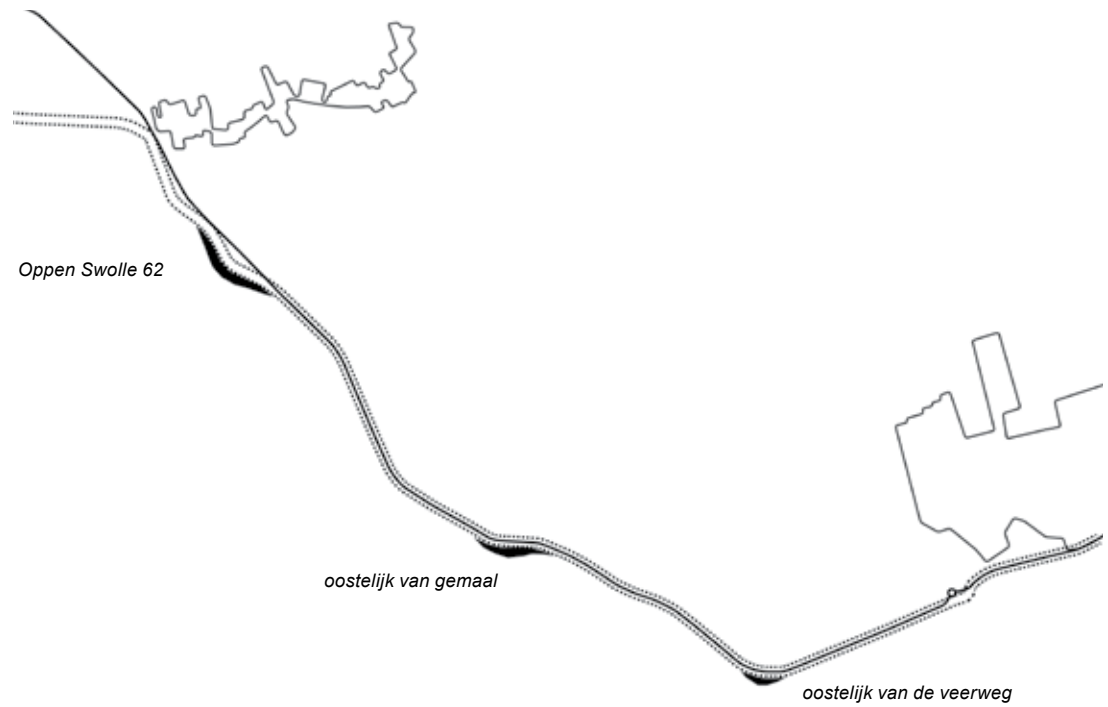
Ontwerpprincipe

- Door het aanbrengen van beplanting en bouwmassa's die aansluiten op de kenmerken van het dorpslint en het coulisselandschap ontstaat een contrastrijke overgang.

N.B. Een nadere uitwerking van dit ontwerpprincipe staat in het landschapsplan in het volgende hoofdstuk.

Op drie plekken is aan het buitentalud een uitstulping aanwezig als overblijfsel van het oude dijktracé. Deze maken deel uit van de ontwikkelingsgeschiedenis van de dijk, maar doen ruimtelijk afbreuk aan de herkenbaarheid van het profiel.

De dijk als continue lijn door het landschap

Dijk als continue lijn in het landschap

De huidige dijk bestaat uit een steil binnentalud en een geknikt buitentalud die aan de teen van de dijk flauwer is. Daardoor heeft de dijk een ranke uitstraling. Het lengteprofiel is vloeiend en heeft een gelijke kruinhoogte. Bermen en taluds zijn bekleed met gras. Deze kenmerken maken dat de dijk als doorgaande lijn in het landschap herkenbaar is.

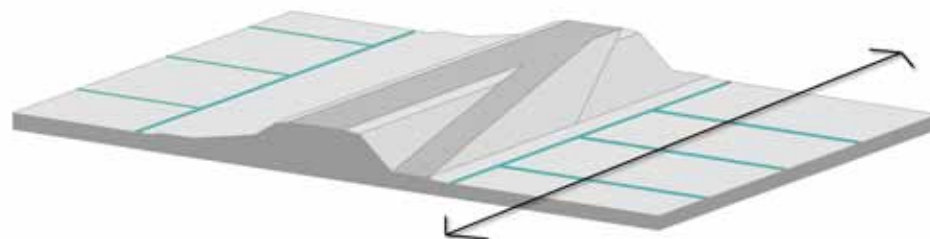
Het ontwerp van de N331 behoudt en versterkt het ranke en continue karakter van de dijk. De aanleg van afritten en rotondes kan invloed hebben op het beeld van de dijk.

Op vier plekken is aan het buitentalud een uitstulping aanwezig als overblijfsel van het oude dijktracé. Deze maken deel uit van de ontwikkelingsgeschiedenis van de dijk, maar doen ruimtelijk afbreuk aan de herkenbaarheid van het profiel.

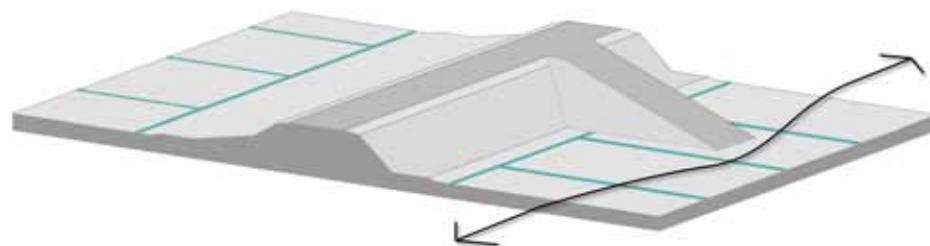
Ontwerpprincipes

- *Het dwarsprofiel van de dijk heeft een ranke uitstraling (steil binnentalud en geknikt buitentalud)*
- *De dijk heeft een lineair karakter met een kenmerkend lengteprofiel (gelijke hellingshoeken taluds, gelijke kruinhoogte, geen uitstulpingen)*
- *Ten behoeve van het lineaire karakter worden op- en afritten en rotondes geïntegreerd in het dijkprofiel, met zo steil mogelijke hellinghoeken en zo kort mogelijke hellingbanen.*
- *De dijk heeft een groene uitstraling (bermen en taluds in gras, verhardingsoppervlak zo klein mogelijk, vooral bij kruispunten en aansluitingen)*
- *Wegverharding hoofdrijbaan in één materiaal met een terughoudende kleur*
- *Onderzoek de mogelijkheid om, in combinatie met werkzaamheden aan de parallelweg, uitstulpingen aan de dijk te verwijderen.*

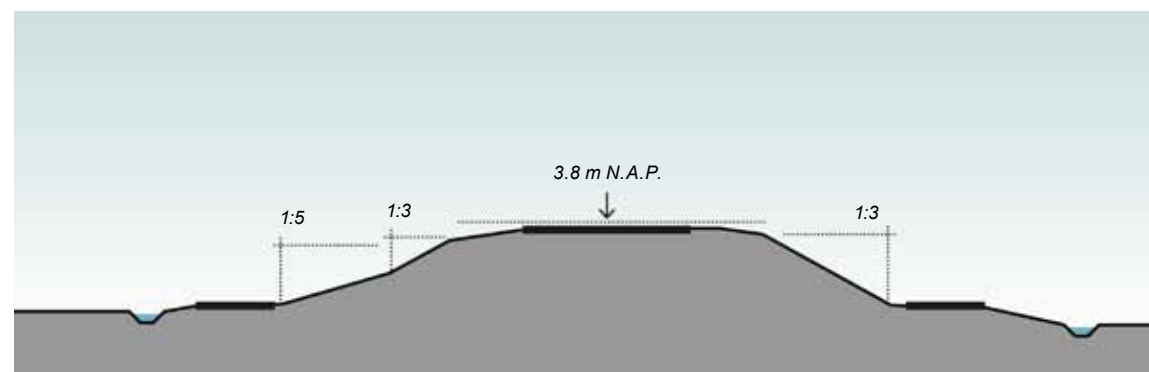
N.B. Een nadere uitwerking van de rotonde bij de Veerweg staat in het landschapsplan in het volgende hoofdstuk.

Behoud het lineaire karakter van de dijk door op- en afritten zoveel mogelijk te integreren in het profiel. Op- en afritten bij voorkeur parallel aan de dijk.

In geval van een noodzakelijke haakse ligging van de op- en afrit, de hellinghoek zo steil mogelijk zodat de lengte van de hellingbaan beperkt blijft.

Herkenbaar dijkprofiel: eenduidig dwarsprofiel en gelijke kruinhoogte

De verharding van landbouwwegen heeft een groene uitstraling (bijv. met grasbetonklinkers)

Bermsloten sluiten qua breedte en profielring aan op aanwezige kavelsloten.

De zichtbaarheid van het water, het ritmische slotenpatroon en een groene uitstraling zijn kenmerken van het veenpolderlandschap

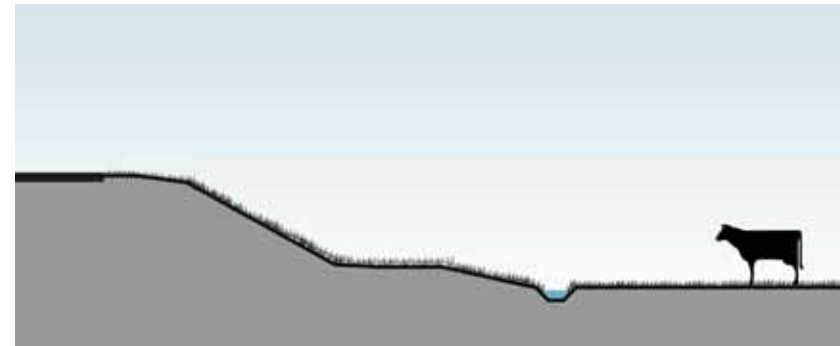
Kenmerkend veenpolderlandschap

Langs de dijk ligt een veenpolderlandschap dat wordt gekenmerkt door de zichtbaarheid van het water, het ritmische slotenpatroon, de openheid, het groene karakter van de percelen, de weidevogels, de Zijlwetering en het gemaal, en door de boerderijen aan de dijk.

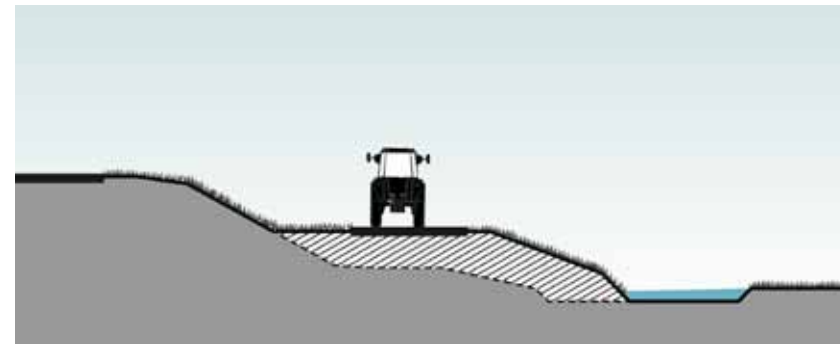
Het ontwerp van de N331 behoudt en versterkt de kwaliteiten van het veenpolderlandschap. De aanleg van de landbouwweg kan invloed hebben op deze kwaliteiten.

Ontwerpprincipes

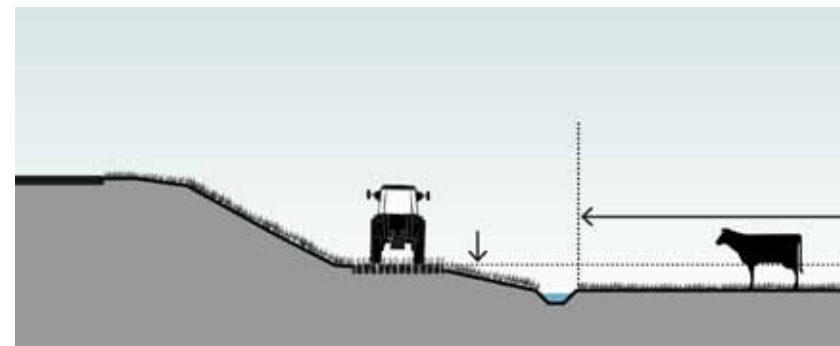
- Landbouwwegen zijn onderdeel van het landschap en liggen zoveel mogelijk op maaiveldniveau.
- Agrarische percelen sluiten aan op de teen van de dijk.
- De bermverharding van landbouwwegen heeft een groene uitstraling, bijvoorbeeld d.m.v. grasbetonklinkers.
- Bermsloten in eerste instantie niet verplaatsen. Indien verplaatsen noodzakelijk is, dan de nieuwe sloten op passende wijze aan laten sluiten op bestaande kavelsloten, met vergelijkbare breedte en profilering.
- Vermijd opgaande beplanting aan de teen van de dijk.
- De Zijlwetering en het gemaal vormen één ruimtelijke ensemble, waarbij de wetering als rechte lijn doorloopt aan weerszijden van de dijk.

huidige situatie

FOUT: agrarische percelen sluiten niet aan op de dijk, landbouwwegen liggen niet op maaiveld

GOED: agrarische percelen tot dicht aan de dijk, landbouwweg zoveel mogelijk op maaiveldhoogte, bermsloot sluit qua breedte en profiel aan op bestaande sloten.

De verharding van buitendijkse parallelwegen is begaanbaar voor fietsers en bestand tegen overstroming (bijv. asfalt)

Bermen van buitendijkse parallelwegen krijgen een 'ecologisch beheer' met een grote diversiteit aan soorten

Waardevolle natuur in buitendijks gebied

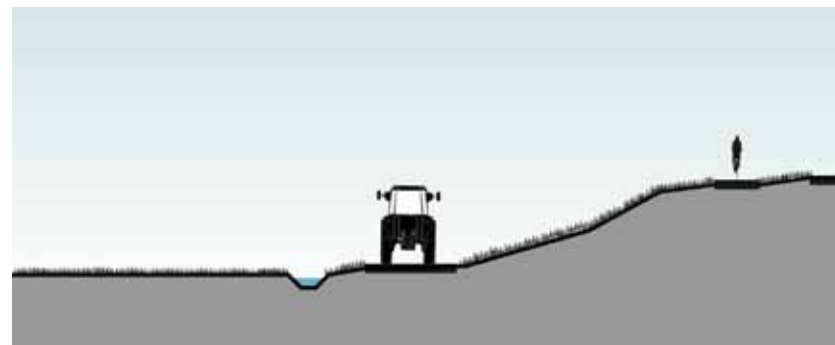
Waardevolle natuur in buitendijks gebied

De aanwezige natuurlijke dynamiek in het buitendijks gebied, als gevolg van periodiek hoogwater van de rivier, is een waardevolle, natuurlijke kwaliteit. Als gevolg daarvan ontstaan glanshaverhooilanden met kievitsbloemen. In de beleidsplannen wordt het buitendijks gebied één aaneengesloten Natura-2000 gebied. Het ontwerp voor de N331 behoudt en versterkt kenmerkende natuurwaarden en draagt bij aan de beleefbaarheid van natuur. De herprofilering van buitendijkse parallelwegen kan invloed hebben op aanwezige natuur.

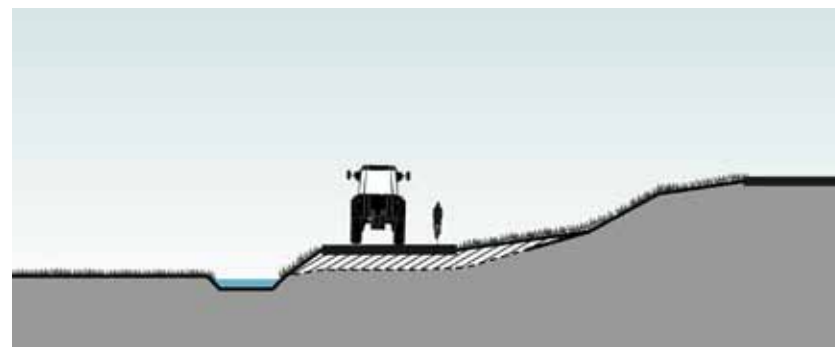
Ontwerpprincipes

- *Parallelwegen zijn onderdeel van het landschap en liggen zoveel mogelijk op maaiveldniveau, tenzij dit niet anders kan vanuit het oogpunt van natuurontwikkeling en waterveiligheid.*
- *Parallelwegen worden verbreed in de richting van de dijk.*
- *Onderzoek de mogelijkheid om, in combinatie met werkzaamheden aan de parallelweg, uitstulpingen aan de dijk te verwijderen.*
- *Berm sloten in eerste instantie niet verplaatsen. Indien verplaatsen noodzakelijk is, dan de nieuwe sloten op passende wijze aansluiten op bestaande kavelsloten, met vergelijkbare breedte en profilering.*
- *De verharding van parallelwegen is begaanbaar voor fietsers (bijv. asfalt of beton)*
- *De verharding van parallelwegen is bestand tegen overstrooming*
- *Bermen van de buitendijkse parallelweg krijgen een 'ecologisch beheer' en sluiten aan op het natuurlijke karakter van het buitendijks gebied.*

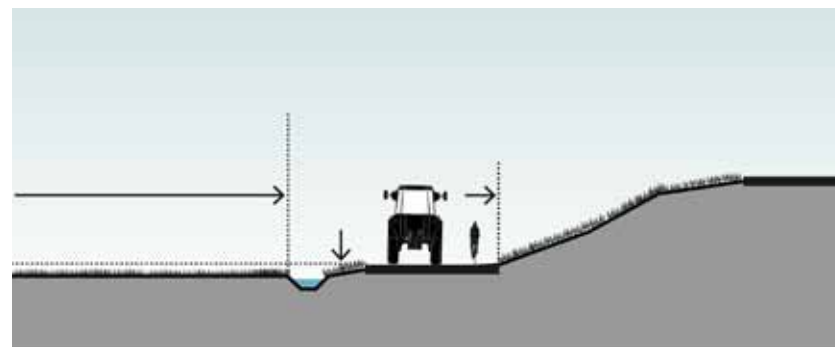
N.B. Ter stimulering van de natuurlijke dynamiek zijn er bij Natuurmonumenten plannen de zomerkade door te steken, zodat het buitendijks gebied frequenter overstroomt. Om de begaanbaarheid van de parallelweg te waarborgen zal deze tot één meter opgehoogd moeten worden. Aanbeveling is om deze ideeën mee te wegen in het wegontwerp, en 'werk met werk' te maken.

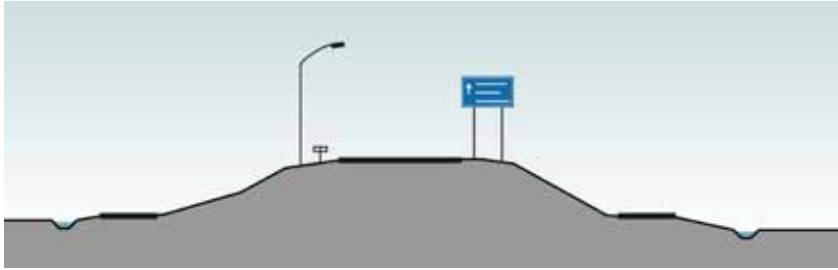
huidige situatie

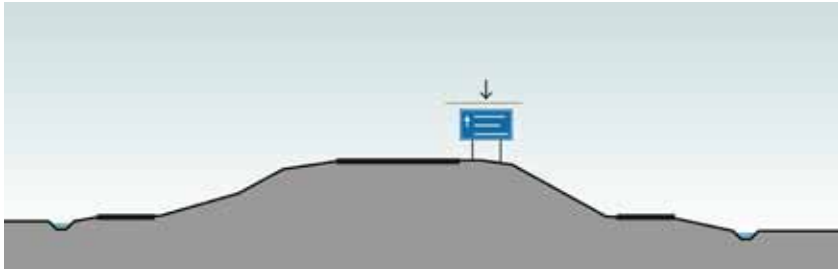
FOUT: parallelwegen ophogen en verbreden in de richting van het buitendijks gebied

GOED: agrarische percelen tot dicht aan de dijk, verbreden parallelweg richting dijk

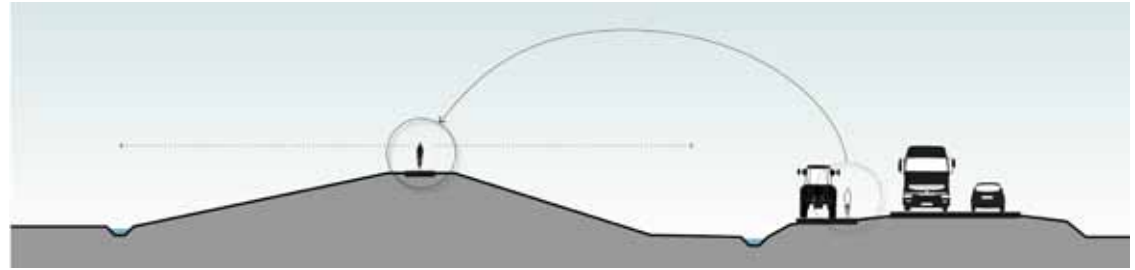

FOUT: teveel opgaande elementen, bebording hoog op de poten

GOED: zoveel mogelijk vrij van opgaande elementen, terughoudende met verlichting

Beeld van de huidige situatie vanaf Oppen Swolle 62 in de richting van De Krieger

Onderzoek de mogelijkheid om fietsers zoveel mogelijk een plek op de kruin van de dijk te geven, bijvoorbeeld op het stuk tussen Oppen Swolle 62 en De Krieger

N331 als panoramische kustroute

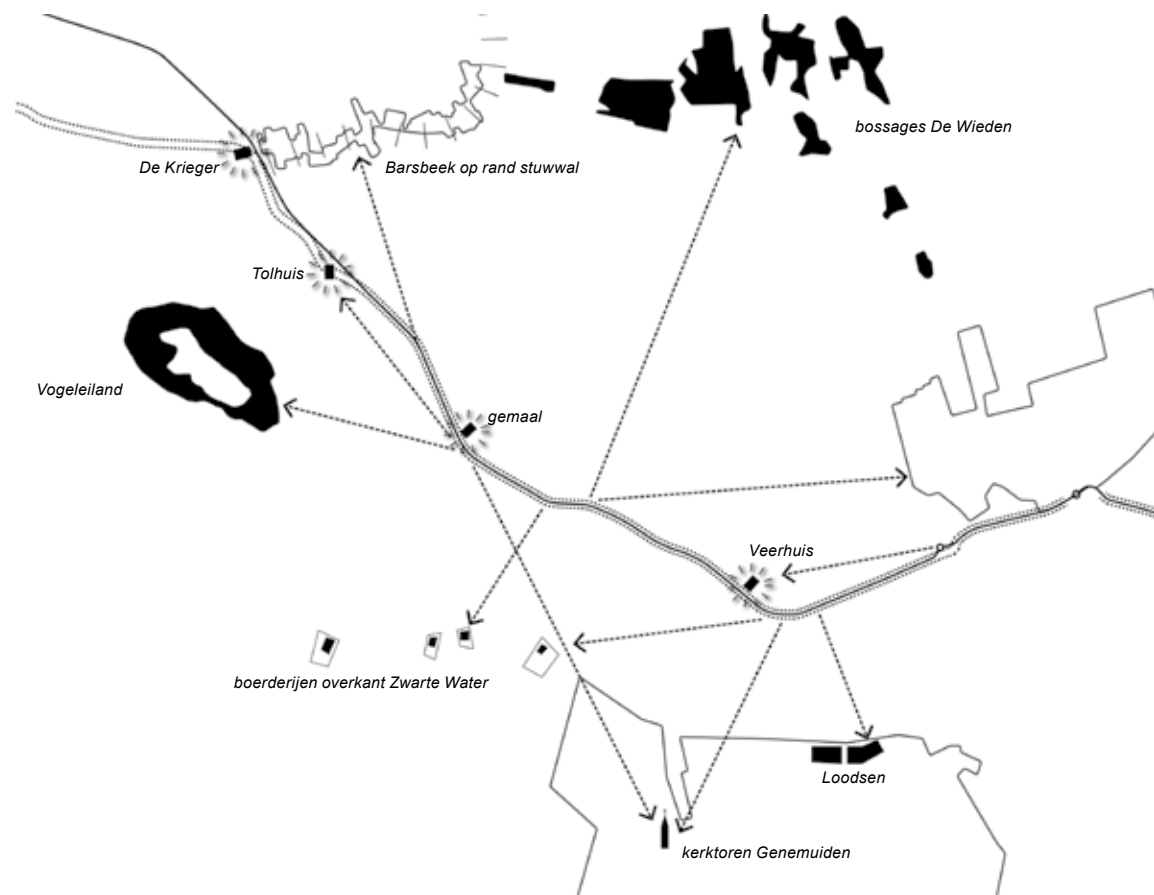
De huidige ligging van de weg en het fietspad op de dijk geeft een panoramische beleving van het landschap, met weids zicht op de polder, het slotenpatroon, de buitendijkse gronden en het Zwarte Water en Zwarte Meer. Fietser en automobilist passeren op de dijk enkele bijzondere punten, zoals het Veerhuis, het gemaal en het Tolhuis.

Het ontwerp voor het zuidelijk deel van de N331 geeft invulling aan het idee van een panoramische (kust)route, zowel vanuit het beeld van de weggebruiker, als vanuit de omgeving. De positionering van het fietspad onderlangs de dijk heeft invloed op de beleving van het panorama.

Ontwerpprincipes

- *Houd de dijk, voor de beleving vanuit de omgeving, vrij van opgaande elementen (zeer terughoudend toepassen van lichtmasten en geleiderails, noodzakelijke bebording zo laag mogelijk)*
- *Onderzoek de mogelijkheid om fietsers zoveel mogelijk een plek op de dijk te geven, zodat het panorama ervaarbaar wordt. Daarbij gaat het concreet om het realiseren van een fietspad op de dijk tussen Oppen Swolle 62 en De Krieger.*
- *Maak de bijzondere punten op de dijk (Veerhuis, gemaal en Tolhuis) onderdeel van de beleving van de route.*

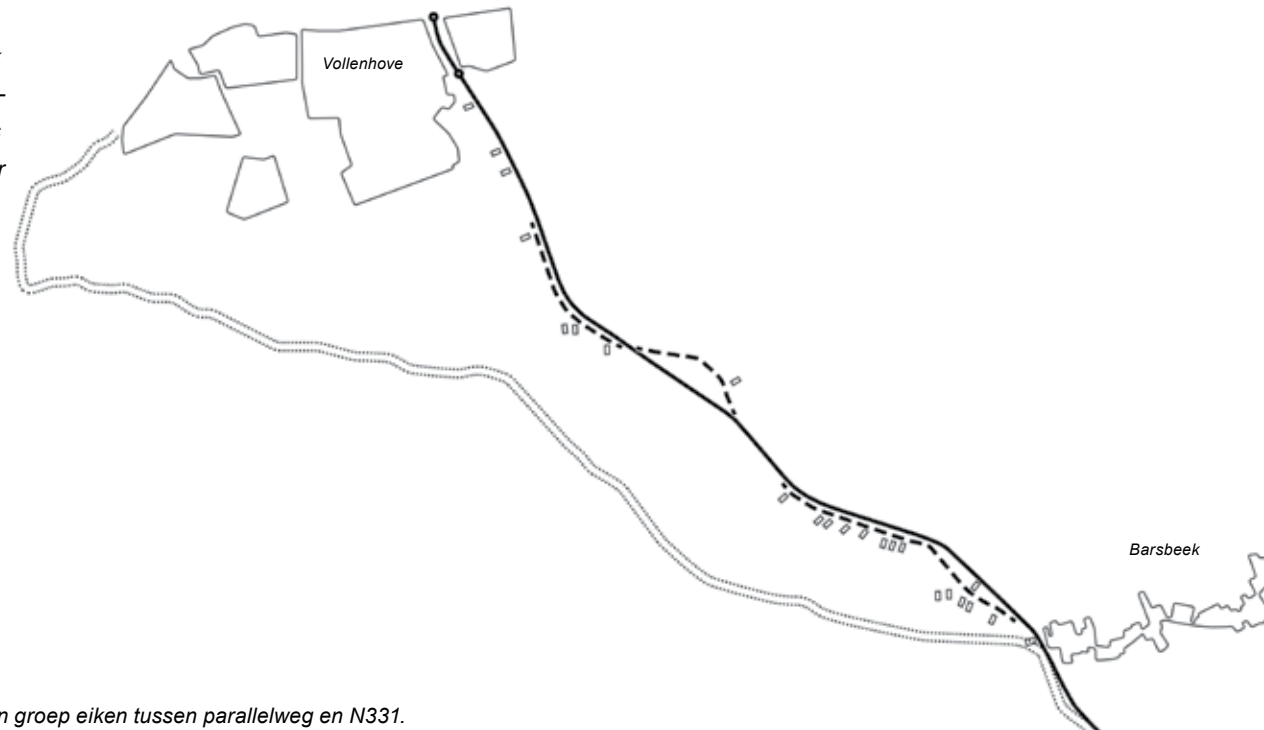
N.B. Een nadere uitwerking van de bijzondere punten op de dijk staat in het landschapsplan in het volgende hoofdstuk.

Bakens aan de horizon vanaf de N331 op de dijk

De N331 is in de loop der tijd steeds verder 'rechtgetrokken'.

Delen van het historische tracé (gestippeld) zijn vaak in gebruik als parallelweg. Door met beplanting onderscheid te maken tussen het historische en het nieuwe tracé wordt de oude route als vanzelfsprekend onderdeel van het landschap beter herkenbaar (zie ook principeschetsen op nevenstaande pagina)

De N331 op de flanken van de stuwwal met links in de berm een groep eiken tussen parallelweg en N331.

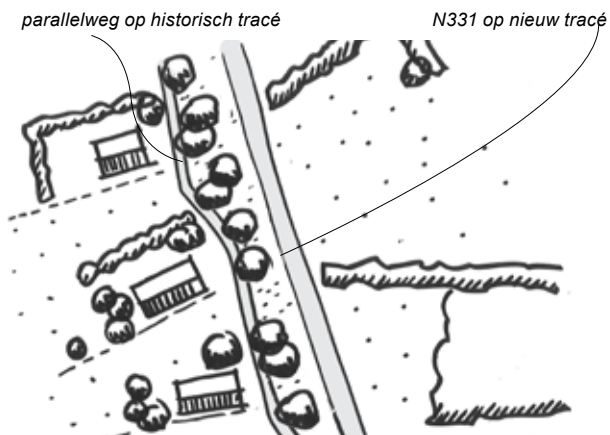
N331 als route door het coulisselandschap

De huidige hoofdrijbaan volgt gedeeltelijk het historische tracé. Op sommige plekken is op enige afstand van het historische tracé een nieuw tracé aangelegd om de route te stroomlijnen. De parallelweg volgt nog wel overal het historische tracé.

Het ontwerp voor het noordelijk deel van de N331 geeft invulling aan het idee van een route door een coulisselandschap, met houtwallen, bosjes en laanbeplanting van landgoed de Oldenhof.

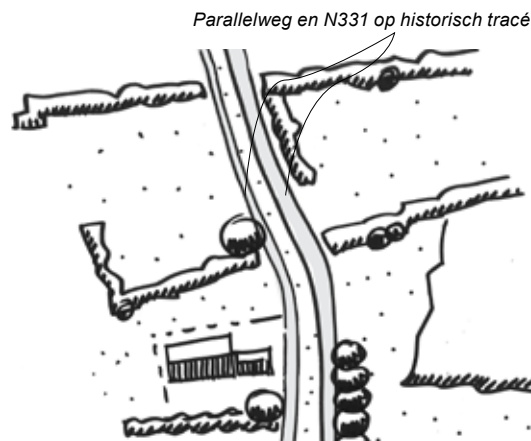
Ontwerpprincipes

- *Maak onderscheid tussen het historische en het nieuwe tracé. Dit versterkt de herkenbaarheid van de oude route als vanzelfsprekend onderdeel van het landschap (zie principeschetsen)*

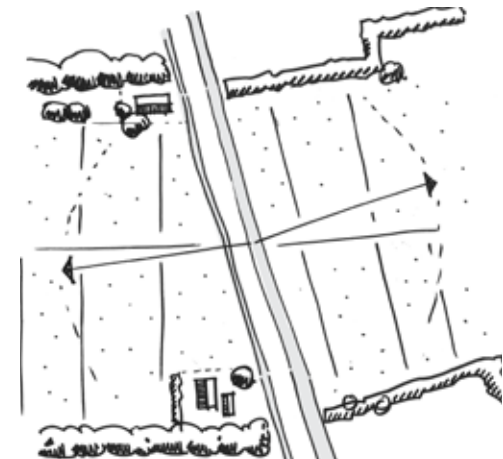
Principeschets: nieuw tracé N331

Benadruk het ruimtelijk onderscheid tussen oud tracé en nieuw tracé door de brede tussenberm aan de zijde van de parallelweg te voorzien bomen (eik). Hierdoor ontstaat een 'eigen wereld' voor de erven die aan de weg liggen.

Principeschets: N331 op historisch tracé

De smalle berm laat geen ruimte voor beplanting. Versterk het 'coulisse-effect' door beplantingsstructuren aan weerszijden van de weg door te zetten.

Principeschets: openheid locatie Bentpolder

ruimtelijke continuïteit van de polder door het weghalen van bermbeplanting. De polder 'loopt door' aan weerszijden van de weg.

Bedrijventerrein bij de stadsentree van Vollenhove

Zicht op Zwartsluis vanaf de noordelijk parallelweg langs de N331

- *Gebruik inheemse soorten in een voor het landschap kenmerkend plantverband, zoals houtwallen, bomenrijen en gegroepeerde eiken. (geen hagen en bloemborders)*

Representatieve stads- en dorpsgezichten

Het ontwerp voor de N331 draagt bij aan kenmerkende en gebiedseigen stads- en dorpsgezichten.

De N331 verbindt van oudsher het stadje Vollenhove met het dijkdorp Zwartsluis. Beide kernen zijn in de loop der jaren gegroeid, waardoor de relatie tussen weg en kern gaandeweg is verdwenen. Nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen zijn nu het ‘gezicht’ naar het landschap.

Ook voor de komende jaren staan voor beide kernen uitbreidingen gepland die raken aan de N331. Voor Zwartsluis gaat het om de concrete realisatie van 15 huizen die niet direct aan de weg liggen. Een bescheiden project. Voor Vollenhove gaat het om een grotere ingreep, namelijk om de ontwikkeling van 10 hectare woon/werkgebied aan de zuidelijke entree van de stad.

Het is met name de entree van Vollenhove die een kwaliteitsimpuls kan gebruiken. De stadsrand is hier met de uitbreiding van het huidige bedrijventerrein dusdanig veranderd, dat nauwelijks nog sprake is van een representatieve stadsentree met een logische ligging in het landschap. Het geplande woon/werkgebied biedt een kans om deze entree een nieuwe allure te geven die passend is bij het motto “stad der paleizen”.

Ontwerpprincipe

- *Geef de stadsentree van Vollenhove een kwaliteitsimpuls door beplanting aan te brengen;*

overzichtskaart landschapsplan

landschapsplan 5

- *De beplanting legt een relatie met de historische betekenis van Vollenhove, de (verdwenen) buitenplaatsen en de ligging op de stuwwal, bijvoorbeeld door het aanplanten van een laanbeplanting.*
- *Neem bij de planvorming van het te ontwikkelen woon/werkgebied de stadsentree integraal mee in de ontwerpopgave. Zie dit als een kans om beide opgaven in één keer uit te voeren.*

bronnen

- Arcadis (2005) Landschapsonwikkelingsplan Steenwijkerland
- BVR (2009) Toekomstvisie Vollenhove
- Gemeente Zwartewaterland (2012) Ruimtelijke onderbouwing 15 woningen Westeinde te Zwartsluis
- MTD landschapsarchitecten (2012) Haalbaarheidsstudie rustplek Zwartsluis
- Provincie Overijssel (2009) Catalogus gebiedskenmerken
- Provincie Overijssel (2009) Omgevingsvisie
- Provincie Overijssel (2012) Voorlopig Ontwerp ombouw N331 Vollenhove Zwartsluis
- Royal Haskoning (2010) Landschapsonwikkelingsplan Zwolle, Zwartewaterland en Kampen

